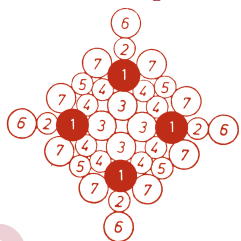

- **CROSSES.** Castellera que refermen els baixos, col·locant les seves espatlles sota les aixelles d'aquests. Cada baix porta dues croses.
- **DAUS.** Castellera que formen el contracordó, situats darrere les croses, de manera que cada un lliga la creua dreta d'un baix i l'esquerra d'un altre.
- **DESCARREGAR.** Acte de desmuntar un castell ja carregat.
- **FER L'ALETA.** Gest d'alçar el braç amb què l'enxaneta assenyala la coronació del castell. És el moment en què aquest es considera carregat.
- **FOLRE.** Segona pinya, situada damunt la normal i més petita que aquesta.
- **LLENYA.** Fer llenya. Caiguda d'un castell.
- **MANS.** Primeres mans: castellers que aguanten, per darrere, amb les dues mans, el mateix segon.
- **MANILLES.** Grup més reduït d'homes situat damunt el folre per reforçar els quarts.
- **NET.** Castell que es fa sense pinya i en el qual els baixos són visibles.
- **PEU DEL CASTELL.** Conjunt format per les agulles, els baixos, les croses i els contraforts.
- **PILAR (O AGULLA) AL MIG.** Pilar que s'aixeca dins un castell de quatre homes de base. Si el castell, el quatre, és de vuit pisos, el pilar serà de sis; si el castell és de set pisos, el pilar en tindrà cinc, i si és de sis, el pilar en tindrà quatre.
- **PINYA.** Tots els components del primer pis.
- **POM DE DALT.** Conjunt format pels dosos, l'aixecador i l'enxaneta, conegut també com la *canalla*. Els dosos són els nens que formen l'antepenúltim pis del castell, sobre els quals es col·loca l'aixecador. L'aixecador (o acotxador, cotxador, cassola) és el nen del penúltim pis que es posa de quatre grapes, amb un peu damunt de cadascun dels dosos i s'agafa amb les mans als braços d'aquests. L'enxaneta és el nen que corona el castell després de passar per sobre de l'aixecador i que fa l'aleta.

ESQUEMA DEL PEU D'UN CASTELL DE QUATRE HOMES DE BASE

1. Els baixos	5. Els daus
2. Els contraforts	6. Primeres mans
3. Les agulles	7. Mans laterals (lliguen les cames dels segons pels costats)
4. Les croses	

LA RECUPERACIÓ

Anys setanta

El 1969 es produeix un retrobament amb els castells superiors: es descarrega el primer pilar de set amb folre del segle XX i es carrega, per primer cop en aquest segle, el cinc de vuit. A partir de l'any 1970, s'afegeixen colles noves a les tradicionals.

SEGONA ÈPOCA D'OR

Anys vuitanta

Assoliment de castells de nou

A partir de la diada de Santa Úrsula de 1981 es viu una segona època d'or dels castells i s'assoleixen el cinc de vuit i el quatre de nou amb folre descarregats. Un any més tard s'aconsegueix carregar el tres de nou amb folre. Al mateix temps, es produeix una gran expansió en el nombre de colles castelleres.

Fites castelleres importants:

- 1986. Festa de Santa Úrsula, a Valls. Es descarrega el tres de nou amb folre.
- 1992. Concurs de Castells de Tarragona. S'aconsegueix la millor actuació del segle amb l'assoliment del tres i el quatre de nou amb folre i el cinc de vuit, tots descarregats. Aquesta actuació es repeteix aquest mateix any en la diada de Santa Úrsula, a Valls.
- 1993. Terrassa. Es carrega el dos de nou amb folre i manilles, el primer que es coneix en la història.
- 1994. El Vendrell. Se supera la millor actuació fins a aquell moment, amb l'assoliment del dos de nou amb folre i manilles carregat i el quatre de nou i el tres de nou descarregats.
- 1994. Festa de Santa Úrsula, a Valls. Es descarrega el dos de nou amb folre i manilles per primer cop en el segle XX.
- 1995. Sant Ramon, a Vilafranca. Es carrega el pilar de vuit amb folre i manilles.
- 1995. Festa de la Mercè, a Barcelona. Es carrega el cinc de nou amb folre.
- 1995. Tots Sants, a Vilafranca. Es carrega el quatre de nou amb el pilar.
- 1996. Festa de Santa Úrsula, a Valls. S'aconsegueix el cinc de nou amb folre, carregat i descarregat, per primer cop en el segle XX.
- 1997. Sant Miquel, a Vilafranca. Es descarrega el pilar de vuit amb folre i manilles.
- 1998. Sant Narcís, a Girona. Es descarrega, per primera vegada en el segle XX, el quatre de nou sense folre.
- 1998. Vilafranca i Terrassa. Es carrega i descarrega, respectivament, el tres de deu amb folre i manilles.
- 1999. Vilafranca. Es carrega el dos de vuit sense folre
- 1999. Vila-rodona. Es descarrega el tres de vuit aixecat per sota.
- 2001. Reus. Es descarrega el nou de vuit.

Nota: Aquestes dades han estat actualitzades en data de setembre del 2003.